

Зарубіжний досвід оцінки пенсійних схем за критерієм мінімізації ризиків

Конопліна Ю.С., к.е.н., доц. кафедри фінансів

Українська академія банківської справи

Для того, щоб оцінити привабливість різних пенсійних схем необхідно проаналізувати два ключові показники, що характеризують діяльність НПФ: коефіцієнт фінансування і коефіцієнт заміщення. Коефіцієнт фінансування (відношення пенсійних активів до пенсійних зобов'язань) є показником, що характеризує платоспроможність пенсійної схеми, і який використовується як органами нагляду за діяльністю НПФ, так і учасниками (інвесторами). Коефіцієнт фінансування нижчий за 1 свідчить про недостатнє фінансування, що вимагає усунення дефіциту шляхом залучення додаткових пенсійних внесків, зниження пенсійних виплат, або і того, і іншого одночасно. Коефіцієнт фінансування вищий за 1 свідчить про те, що пенсійна схема має надлишкові активи, що вимагає запровадження стратегії розміщення цього надлишку. Після досягнення певного рівня надлишкового фінансування в рамках пенсійної схеми можливим є зменшення величини внесків, збільшення виплат, або реалізація обох цих заходів одночасно. Змінність коефіцієнта фінансування зменшує передбачуваність розкладу здійснення пенсійних внесків, створюючи додаткові витрати для платників внесків (роботодавців і найманих працівників). Крім коригування величини внесків і виплат, в рамках пенсійної схеми можна зменшити змінність її коефіцієнта фінансування шляхом здійснення інвестицій в такі активи, які чітко відображали б зміни в структурі і обсязі зобов'язань.

Коефіцієнти фінансування можуть встановлюватися в номінальному і в реальному виразі (з урахуванням індексації пенсійних накопичень). Оскільки індексація пенсійних накопичень є добровільною в більшості країн ОЕСР, органи нагляду за діяльністю НПФ, як правило, використовують номінальні коефіцієнти фінансування в якості показників оцінки діяльності НПФ. В деяких країнах також вимагають від НПФ дотримуватися рівня платоспроможності вище, ніж повне фінансування. Це характерно, наприклад, для Данії, Фінляндії, Нідерландів. Для НПФ, роботодавців-платників внесків і найманих працівників

реальний коефіцієнт фінансування є основним цільовим показником, оскільки метою є забезпечення таких пенсійних виплат, які б щонайменше відповідали вартості життя (з урахуванням цінової інфляції) і якщо можливо відповідали б стандартам життя (з урахуванням інфляції заробітної плати).

Другим ключовим показником функціонування пенсійної схеми є коефіцієнт заміщення, який визначається як відношення величини пенсійних виплат до величини останньої заробітної плати пенсіонера. Для особи, яка прагне зберегти свої стандарти життя, що існували в період трудової діяльності, і після виходу на пенсію, розумний цільовий коефіцієнт заміщення має дорівнювати 70 %. Цей рівень враховує той факт, що пенсіонери, як правило, не мають необхідності здійснювати внески в пенсійну систему, у них нижчі, ніж у молодших осіб, обсяги споживання, оскільки в більшості країн ОЕСР найманий працівник при досягненні пенсійного віку вже є власником житла, тобто кредити на придбання житла повернено і необхідно витратити лише невелику частину свого доходу на обслуговування даного житла. Змінність коефіцієнта заміщення зменшує фінансове благополуччя найманого працівника шляхом зменшення імовірності того, що даний найманий працівник досягне цільового рівня доходів після виходу на пенсію.

Будь-яка індексація пенсійних накопичень прив'язується до інфляції заробітної плати. Якщо номінальний коефіцієнт фінансування нижче 1,05 індексація не здійснюється. Якщо даний коефіцієнт вище 1,3, надається повна індексація, так що індексація є відповідною інфляції заробітної плати. Якщо коефіцієнт фінансування знаходиться між 1,05 і 1,3, надається часткова індексація. Якщо реальний коефіцієнт фінансування вище 1, здійснюється додаткова індексація. Така додаткова індексація здійснюється лише якщо будь-яка індексація в минулому періоді була пропущеною і за величиною дорівнює тій індексації, яка була пропущеною. Наприклад, якщо в одному році номінальний коефіцієнт фінансування склав 1,04, а інфляція заробітної плати 0,03, тоді індексація не здійснюється (оскільки коефіцієнт фінансування є нижчим за 1,05). Якщо в наступному році реальний коефіцієнт фінансування є вищим ніж 1, здійснюється повна індексація поточного року, а також додатково

до неї індексація на рівні 0,03, тому що такою була пропущена індексація минулого року.

Конопліна, Ю.С. Зарубіжний досвід оцінки пенсійних схем за критерієм мінімізації ризиків [Текст] / Ю.С. Конопліна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2010. – Т. 2. – С. 93-95.